

“TA’LIM VA DAVLAT TASHKILOTLARIDA AXBOROT XAVFSIZLIGINI KUCHAYTIRISH YO‘LLARI”

Namangan ilg‘or kasbiy mahorat texnikumi maxsus fan o‘qituvchisi

Koxxorova Saidaxon Akramjonovna

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ta’lim muassasalari hamda davlat tashkilotlarida axborot xavfsizligini ta’minlashning dolzarb jihatlarini tahlil qilinadi. Raqamlashtirish jarayonlarining jadallashuvi axborot tizimlari va shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish masalasini muhim vazifaga aylantirmoqda. Maqolada mavjud tahdidlar, zaifliklar hamda ularni kamaytirish bo‘yicha tashkiliy, texnik va dasturiy yechimlar yoritilgan.*

Аннотация: *В статье анализируются актуальные аспекты обеспечения информационной безопасности в образовательных учреждениях и государственных организациях. Активная цифровизация делает защиту информационных систем и персональных данных приоритетной задачей. Рассмотрены существующие угрозы, уязвимости и предложены организационные, технические и программные решения.*

Abstract: *This article analyzes key aspects of ensuring information security in educational institutions and government organizations. Rapid digitalization has made the protection of information systems and personal data a priority. The paper discusses current threats, vulnerabilities, and presents organizational, technical, and software-based solutions.*

Kalit so‘zlar: *Axborot xavfsizligi, kiberxavfsizlik, ta’lim tizimi, davlat tashkilotlari, ma’lumotlarni himoyalash, phishing, autentifikatsiya, xaxira nusxa*

Ключевые слова: *Информационная безопасность, кибербезопасность, образовательные учреждения, государственные организации, защита данных, фишинг, аутентификация, резервное копирование*

Keywords: *Information security, cybersecurity, educational institutions, government organizations, data protection, phishing, authentication, backup*

KIRISH

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda davlat boshqaruvi va ta’lim tizimida keng ko‘lamli raqamlashtirish ishlari amalga oshirilmoqda. Elektron hukumat xizmatlari, masofaviy ta’lim platformalari, elektron hujjat aylanish tizimlari va ma’lumotlar bazalarining joriy etilishi axborot almashinuvi tezligi va qulayligini oshirdi. Shu bilan birga, bunday tizimlar kiberxavflarga nisbatan sezgir bo‘lib, axborot xavfsizligini ta’minlashni ustuvor vazifaga aylantirmoqda.

Axborot xavfsizligi buzilishi natijasida shaxsiy ma’lumotlarning tarqalishi, moliyaviy zarar, xizmat ko‘rsatishning to‘xtashi va tashkilot obro‘sining pasayishi kabi jiddiy oqibatlar yuzaga kelishi mumkin.

Ta’lim va davlat sektoridagi asosiy tahdidlar

Mazkur sohada uchraydigan xavf-xatarlar turli ko‘rinishda namoyon bo‘ladi:

- **Phishing hujumlari** – xodimlar yoki o‘qituvchilarga soxta xatlar yuborish orqali login-parollarni qo‘lga kiritish

• **Zararli dasturlar (malware)** – litsenziyasiz dasturlar yoki flesh-xotira orqali tizimga kirishi

- **Ransomware** – ma'lumotlarni shifrlab, pul talab qilish
  - **Ichki tahdidlar** – xodimlarning beparvoligi yoki noto'g'ri harakatlari
  - **Zaif parollar** – tizimlarga ruxsatsiz kirishni osonlashtiradi
- Ko'p hollarda xavfsizlik buzilishi inson omili bilan bog'liq bo'ladi.

Tashkiliy himoya choralar

Axborot xavfsizligi samaradorligi ko'p jihatdan to'g'ri tashkil etilgan boshqaruv siyosatiga bog'liq. Shuning uchun tashkilotlarda:

- Axborot xavfsizligi bo'yicha ichki nizom ishlab chiqilishi
  - Xodimlar uchun muntazam o'quv-seminarlar o'tkazilishi
  - Ma'lumotlarga kirish darajalarini aniq belgilash
  - Parol siyosatini joriy qilish (murakkab va davriy yangilanadigan parollar)
- kabi choralar amalga oshirilishi zarur.

Texnik himoya vositalari

Tashkilot axborot tizimlari zamonaviy texnik vositalar bilan himoyalaniishi kerak:

- Antivirus va antimalware dasturlari
- Tarmoqlararo himoya devori (firewall)
- Tizimlarga kirishda ikki bosqichli autentifikatsiya
- Server va kompyuterlarni muntazam yangilash

Bu vositalar tashqi va ichki tahdidlarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Ma'lumotlarni zaxiralash va tiklash

Muhim ma'lumotlarning zaxira nusxalarini yaratish axborot xavfsizligining ajralmas qismi hisoblanadi. Zaxira nusxalar:

- Alohida tashqi qurilmalarda
- Yoki ishonchli bulutli serverlarda

saqlanishi lozim. Bu usul ransomware yoki texnik nosozliklar vaqtida ma'lumotlarni tiklash imkonini beradi.

Foydalanuvchilar axborot madaniyatini oshirish

Axborot xavfsizligida inson omili muhim rol o'ynaydi. Shu sababli xodimlar va o'quvchilar:

- Shubhali havolalarga kirmaslik
  - Parollarni boshqalarga bermaslik
  - Ommaviy Wi-Fi tarmoqlarda ehtiyotkor bo'lish
  - Noma'lum fayllarni yuklamaslik
- qoidalariga rioya qilishi lozim.

Kompleks yondashuv zarurati

Axborot xavfsizligi faqat bitta himoya vositasi bilan ta'minlanmaydi. U tashkiliy siyosat, texnik vositalar, dasturiy himoya va foydalanuvchi savodxonligi uyg'unlashgan holda amalga oshirilgandagina samarali bo'ladi.

Kiberxavfsizlik: xatarlar va choralar

XULOSA

Ta'lim va davlat tashkilotlarida axborot xavfsizligini kuchaytirish bugungi kunning muhim vazifasidir. Raqamlashtirish jarayonlari davom etar ekan, axborot resurslarini himoya qilishga kompleks yondashuv talab etiladi. Tashkiliy choralar, texnik vositalar va foydalanuvchilarning axborot madaniyatini oshirish orqali kiberxavflarni sezilarli darajada kamaytirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Axborot xavfsizligi asoslari. O'quv qo'llanma
2. Kiberxavfsizlik bo'yicha milliy tavsiyalar va me'yoriy hujjatlar
3. ISO/IEC 27001 axborot xavfsizligi standarti
4. Zamonaviy kiberxavfsizlik tahdidlari bo'yicha tahliliy maqolalar
5. Raqamli texnologiyalar va ma'lumotlarni himoyalash bo'yicha o'quv materiallari